

savunma
gazeteci suç avukat hakim
medya yargıç özgürlük
adalet delil dava yasal örgüt gazete basın
duruşma ifade tweet salon sulh muhabir ceza
savcı soruşturma hukuk sosyal baro kelepçe organizasyon hüküm
propaganda hükküm

Adalet Gözlem Projesi:
Türkiye’de İfade Özgürlüğü
Davaları

Haziran - Aralık 2018

MISA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği

F

FOR DIE FREIHEIT

IPI

International
Press
Institute

Defending press freedom since 1950

Adalet Gözlem Raporu: Türkiye’de İfade Özgürlüğü Davaları Haziran - Aralık 2018

- Yönetici Özeti
- Arka Plan ve Yöntem
- Bulgular
- Yargılamalarda Yaşananlar
  - Savunmanın Engellenmesi
  - Gizlilik Kararları
  - Hakimin Tarafsızlığı ve Bağımsızlığı
- İhtallere Dair Ek Hukuki Görüşler
  - Hukuka Aykırı Tutuklamalar
  - Uzun Tutukluluk
  - Sanıkların Duruşmaya Fiziken Getirilmemesi
  - Heyet Değişikliği
  - Kelepçe
  - Müzakerelerin Kapalı Olması
  - Duruşmaların Aleni Yapılması
  - Heyetin Nezaketsiz Tavrı
- Proje Kapsamında Yer Alan Diğer Çalışmalar
  - Ek I: İzlenen Duruşmalar Listesi
  - Ek II: Dava İzleme Formu

MLSA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği

F

FÜR DIE FREIHEIT

International
Press
Institute

Defending press freedom since 1950

Yönetici Özeti

İşini yaptığı için cezaevinde bulunan gazetecilerin ve ifade özgürlüğüne yönelik yargılamaların sayısındaki artış göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye’de sivil toplum açısından dava izleme uygulamaları geçtiğimiz birkaç yılda büyük önem kazandı. Bazı yerel ve uluslararası gözlemciler tarafından tanınmış entelektüeller ile gazetecilerin yargılamalarına ilişkin kaleme alınan derinlikli raporların varlığına karşın daha kapsayıcı ve sistemli bir dava izleme pratiğine rastlamak çok zor.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) son dönemde Türkiye’ye yönelik kararlarında iç hukuka fazla takdir payı bırakmakla eleştirildi. Buna paralel olarak Türkiye’de iç hukuk yollarının etkili ve bağımsız olmadığı ve yasal süreçlerin makul sürelerde gerçekleşmediğini AİHM’e ve ilgili diğer kurumlara kanıtlayabilmek için veri toplamanın önemi güçlü bir şekilde ortaya çıktı.

Dava izleme projemiz işte bu amaca uygun olarak planlandı. Aşağıda yer alan bulgular, Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA) Hukuk Biriminin hazırladığı dava izleme formu temel alınarak, 71 ayrı davanın 82 duruşmasının görüldüğü toplam 90 oturumda toplanan verilerden gelmektedir. Çalışmamızın sonuçları, Türkiye’de adalete erişimin AİHM ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) koyduğu standartların altında olduğunu göstermektedir.

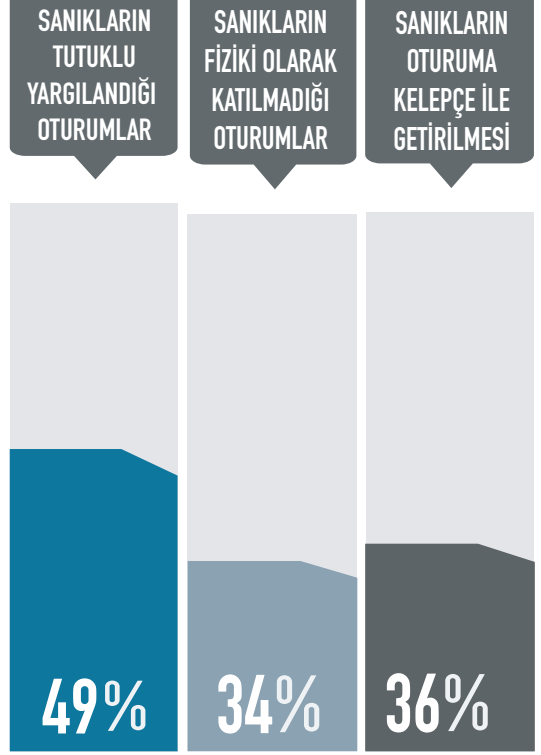
Bu raporda MLSA ve Uluslararası Basın Enstitüsü’nün (IPI) yürüttüğü ve Friedrich Naumann Vakfı’nın (FNST) desteklediği Adalet Gözlem Projesi kapsamında 2018 yılının ikinci yarısında takip edilen duruşmalardan elde edilen bulgular yer alıyor.

1 Haziran 2018 ve 31 Aralık 2018 tarihleri arasında, 10 ilde görülen ve 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana Türk mahkemelerinin genel durumuna ilişkin somut veriler elde etmek için geniş bir çerçevede ortaya koyan 90 dava oturumu takip edildi. Gözlenen davalarda mesleki faaliyetleri sebebiyle yargılanan gazeteciler, avukatlar, akademisyenler ve siyasetçiler sanık olarak yer alıyor.

Elimizdeki veriler Türk mahkemelerinin sürekli olarak anayasayı ve ulusal yasaları, bunun yanı sıra Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile uluslararası mahkemelerin emsal kararlarını yok saydığını ortaya koyuyor.

AIHS'in sistematik olarak ihlal edildiği bazı durumlar şöyle:

- Oturumların %49'unda (90 oturumun 44'ünde) sanıklar tutuklu olarak yargılanıyordu. Davaların ifade özgürlüğüne ilişkin olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun anayasal pek çok hakkı ihlal ettiği görülmektedir. (Detaylı bilgi için bkz. Hukuki Yorumlar)
- Sanıkların tutuklu yargılandığı oturumların %34'ünde, sanıklar duruşma salonuna fiziki olarak getirilmedi. Doğrudanlık ilkesine ve savunma hakkına aykırılık teşkil eden bu durum, AIHS'in 6. maddesi kapsamında düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine işaret ediyor.
- Sanıkların tutuklu olarak yargılandığı oturumların %36'sında sanıklar mahkemeye kelepçeli olarak getirildi. Bu durum Türk Ceza Kanunu (TCK), Anayasa ve AIHS'in güvence altına aldığı masumiyet karinesinin ihlal edildiğini gösteriyor.

Türk yargı sisteminin ulusal ve uluslararası standartları gözetmediğini somut verilerle ortaya koyan bu proje kapsamında ayrıca:

- Ülke çapındaki gözlemcilerimiz sayesinde, İstanbul dışındaki mahkeme salonlarına gitme olanağı olmayan ve Türkiye'de ifade özgürlüğü ile ilgilenen yerli ve yabancı herkes Twitter hesabımız yoluyla canlı olarak duruşmalarda yaşananları takip etme şansı buldu.
- AIHM'e bireysel başvuruda önemli noktaların ve güncel sorunların tartışıldığı çalıştay kapsamında Diyarbakır Barosuna kayıtlı 180 avukat başvuruda kabul edilebilirlik kriterleri konusunda bilgilendirildi.
- İfade özgürlüğü alanında çalışan 10 avukat Berlin'de bir AIHM çalıştayına katıldı.
- Gazetecilik ve sivil toplum gibi farklı alanlarda çalışan 32 kişi, nasıl dava izleneceği ve hak ihallerinin nasıl tespit edileceği konusunda eğitildi.

Arka Plan ve Yöntem

Olağanüstü Hâl'in (OHAL) 18 Temmuz 2018'de kaldırılması da ifade özgürlüğü davalarında ve yargı bağımsızlığı konusunda bir değişikliğe yol açmadı. 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişimi öncesinde, Türkiye'de cezaevinde bulunan gazeteci sayısı 33 iken, darbe girişiminin ardından tutuklanan gazeteci sayısı—farklı aşamalarda tahliye edilenler de dahil olmak üzere—toplamda 327'i buldu. Bugün itibarıyla Türkiye'de en az 56'sı hükümlü olmakla beraber 148 gazeteci cezaevinde bulunuyor. Yüzlerce siyasetçi, 570'in üzerinde avukat ve 3000'in üzerinde hâkim ve savcı 15 Temmuz darbe girişiminin ardından mesleki faaliyetleri gerekçe gösterilerek tutuklandı. AIHM'e bireysel başvuru hakkını 1987 yılında resmen tanıyan Türkiye, AIHM'e taşınan insan hakları ihlalleri açısından 2017 yılında Rusya'dan sonra inciliğe yerleşti.¹ İstatistiklere göre, Türkiye'nin en çok ihlal ettiği haklar sırasıyla Adil Yargılanma Hakkı, Özgürlük ve Güvenlik Hakkı ile İfade Özgürlüğü Hakkı olarak listelenmektedir.

Mahkemelerin AIHS ve AIHM standartlarına uyumunu takip etmek, bu alana ilişkin veri toplamak ve elde edilen bulgulara hem ulusal hem de uluslararası düzeyde görünürlük kazandırmak amacıyla Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) tavsiye ve çalışmalarını temel alan bir dava izleme formu oluşturduk (bkz. Ek II). Bu form, 1 Haziran 2018 ve 31 Aralık 2018 tarihleri arasında, 10 ilde görülen 90 oturumda gözlemcilerimiz tarafından dolduruldu.

Proje kapsamında aralarında gazeteci, avukat ve sivil toplum çalışanlarının da bulunduğu farklı meslek gruplarından 30 gözlemciyle birlikte çalıştık. Bağımsız ve profesyonel gazeteciliği teşvik etmenin yanı sıra, 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana kapatılan medya kuruluşlarının ve işsiz kalan gazetecilerin sayısı da göz önünde bulundurulduğunda, bu proje aynı zamanda mesleğinden uzak kalan bu kişilere destek oldu. Proje kapsamında görev alan gözlemcilerin 20'si basın mensuplarından ve 3'ü avukatlardan oluşurken, 7'si ise farklı mesleklerden gelmektedir.

¹ AIHM Ülke İstatistikleri https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2017_ENG.pdf

Bulgular

1 Haziran 2018 ve 31 Aralık 2018 tarihleri arasında ifade özgürlüğü ve gazetecilik davalarına odaklanılarak 90 oturum gözlemlendi. Gözlemcilerimizin dava izleme formunda (bkz. Ek II) raporladığı üzere:

- Bu oturumların 70'inde gazeteciler, 5'inde akademisyenler, 10'unda avukatlar, 2'sinde öğrenciler, 2'sinde sanatçılar ve 1'inde insan hakları aktivistleri yargılanıyordu.

- Sanıklara yöneltilen suçlamaların %72'si terör suçlarından oluşuyordu. 71 ayrı davada sanıklara isnat edilen suçların 35'i terör örgütü propagandası yapmak, 25'i terör örgütü üyeliği, 7'si örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, 5'i suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve/veya yönetmek, 5'i ise örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemektir.

Oturumların geriye kalan %28'inde ise sanıklara

şu suçlamalar yöneltiliyordu: şerefe karşı suçlar (hakaret, iftira); anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar; Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama; Cumhurbaşkanına hakaret; "halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme veya aşağılama; devlet sırlarına karşı suçlar (devletin güvenliğine ve siyasi yararlarına ilişkin bilgileri açıklama, gizli kalması gereken bilgileri açıklama)

- Oturumların %49'unda (90 oturumun 44'ünde) sanıklar tutuklu olarak yargılanıyordu. Davalarda isnat edilen suçlara yönelik deliller söz, yazı, sosyal medya paylaşımları ve diğer ifadelerden oluşmaktaydı. Bu durum AİHS'in 5. maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 100. maddesinin ihlal edildiğini göstermektedir. (Detaylı bilgi için bkz. Hukuki Yorumlar)

Sanıkların Meslekleri

%78 Gazeteci

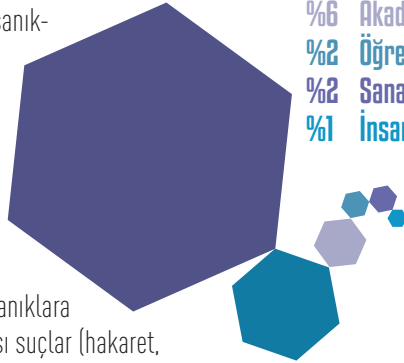
%11 Avukat

%6 Akademisyen

%2 Öğrenci

%2 Sanatçı

%1 İnsan Hakları Aktivisti

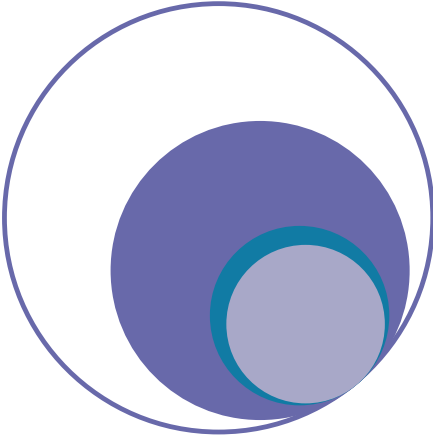
Sanıklara Yöneltilen Suçlamalar

%72 “Terör Suçları”

%28 Diğer

Sanıklara yöneltilen “terör suçları”nın 35’i Terör örgütü propagandası yapmak, 25’i Terör örgütü üyeliği 7’si Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek 5’i Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek 5’i Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve/veya yönetmek suçlarından oluşmaktadır.

- Sanıkların tutuklu yargılandığı oturumların %34’ünde (44 oturumun 15’inde), sanıklar fiziken mahkeme salonuna getirilmemiş, SEGBİS (Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi) yoluyla savunma vermişlerdir. Sanıkların tutuklu yargılandığı oturumların %40’ında (44 oturumun 18’inde), sanıklar davaların görüldüğü şehirlerden farklı şehirlerdeki cezaevlerinde tutuklu bulunmaktadır. Bu durum sanıkların %34’ünün duruşmalara getirilmemesi için öne sürülen gerekçelerin başında gelmektedir. SEGBİS’in bu kadar sık kullanılıyor olması, sanıkların AİHS’in 6. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin göstergesidir.
- Sanıkların tutuklu yargılandığı oturumların %36’sında (44 oturumun 16’sında), sanıklar duruşma salonuna kelepçe ile getirilmiş ve kelepçeler heyet önünde çıkarılmıştır. Bu durum masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ortaya koymaktadır.

Sanıkların Tutuklu Yargılandığı Oturumlar

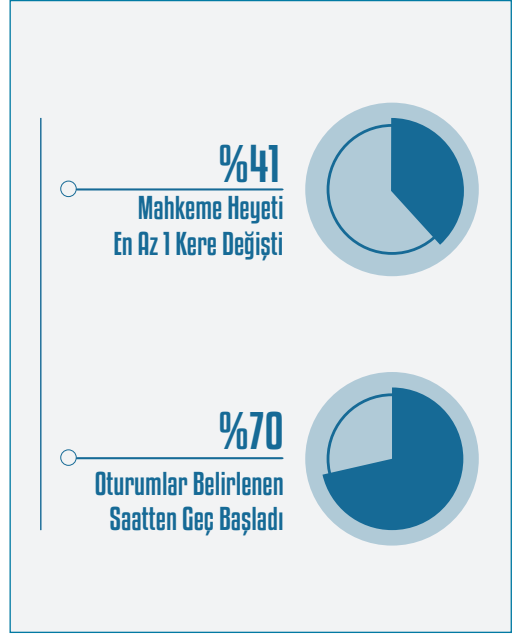
%40 (44 oturumun 18’inde)

Sanıklar davaların görüldüğü şehirlerden farklı şehirlerdeki cezaevlerinde tutuklu bulunmaktadır.

%34 (44 oturumun 15’inde)

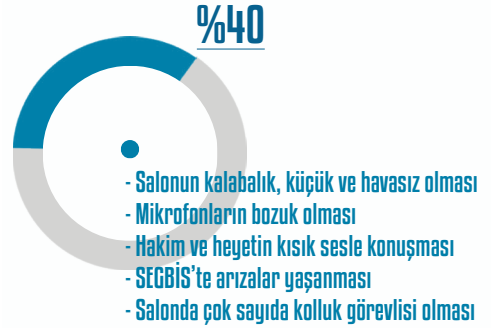
Sanıklar fiziken mahkeme salonuna getirilmemiş, SEGBİS yoluyla savunma vermişlerdir.

- Oturumların %41'inde (90 oturumun 37'sinde) kovuşturmanın başlangıcından itibaren mahkeme heyetinin en az bir kere değiştiği tespit edilmiştir. Bu durum, tabii hakim ilkesinin ihlal edildiğini göstermektedir. (Detaylı bilgi için bkz. Hukuki Yorumlar)
- Oturumların %70'inde, (90 oturumun 62'sinde), oturumlar planlanandan daha geç başlamıştır. Bu gecikme 30 dakika ile 7 saat arasında değişmektedir.
- Gözlenen oturumların 4'ünde gözlemcilerimiz salona alınmadı. Bu durumların ilki duruşma salonunun küçük olmasından ve salonda yer olmamasından, ikincisi sanığın ailesinin duruşmanın basına ve gözlemcilere kapalı görülmesi talebinden, diğer ikisi ise

dosyada mevcut olan kapalı duruşma kararından kaynaklanıyordu. CMK 182/1'e göre, kapalı duruşma kararlarının haricinde duruşmalar herkese açıktır. Ancak salona alınmayan gözlemci sayısının düşük olması, mahkemelerin bu konuda her zaman yasaya uyduğunu göstermemektedir. Adımıza gözlem yapan kişilerin çoğu avukat, gazeteci ve duruşmalara girme konusunda deneyimli kişiler olup, mahkemelerin bu konudaki uyumluluğu hakkında net veri elde edilmesi için daha fazla gözlem yapılması gerekmektedir.

- Oturumların %40'ında (fiziken izlenen 86 oturumun 34'ünde) duruşma salonlarının aşağıdaki sorunlara sahip olduğu gözlenmiştir:
  - Salonun kalabalık, küçük ve havasız olması,
  - Mikrofonların bozuk olması,
  - Hâkim ve heyetin kısık sesle konuşması,
  - SEGBİS'te arızalar yaşanması,
  - Salonda çok sayıda kolluk görevlisi olması.

- Gözlemcilerin %44'ü "Heyet kapalı müzakere yaptı mı?" sorusuna olumsuz cevap vermiştir. Bu duruşmalarda gözlemciler dahil hiçbir izleyici veya savcı ara karar aşamasında salondan çıkarılmamıştır. Geriye kalan %56'da ise, savcının heyete eşlik edip etmediğini kesinleştirmek mümkün olmamıştır.

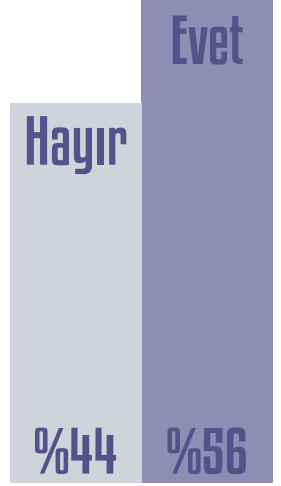
İdeal olan mahkeme heyetinin müzakereyi ayrı bir odada gerçekleştirdikten sonra salona dönüp

kararı duyurmalarıdır. Ancak, gözlemcilerimizin bu soruya verdiği cevaplardan elde ettiğimiz veriler net bir bulgu ortaya koymak için yeterli değil. “Heyet kapalı müzakere yaptı mı?” sorusuna verilen cevapların %44’ünde yapılmadığı belirtildi. Ancak, %56’sında kapalı müzakereye duruşma savcısının eşlik edip etmediğini bilmeyoruz. Genelde mahkeme heyeti karar için ara verdiğinde salon boşaltılır ve kapılar gözlemcilerin arkasından kilitlenir, fakat bu durumda gözlemciler savcının duruşma salonundan çıkıp çıkmadığını bilmemektedir.

- Tutuklu yargılanan sanıkların tutukluluk süresi 2 ay ile 3.5 yıl arasında değişiyor. İzlenen 27 ayrı dava dosyası kapsamında en az bir sanık tutuklu yargılanıyordu. Bu davaların %51’inde (27 davanın 14’ünde) tutuklu yargılanan sanıklar en az bir yıldır cezaevinde bulunuyordu. Proje kapsamında bu 27 ayrı davanın 44 oturumu gözlenmiştir. Tutukluluk sürelerinin uzunluğu, AİHS’in 5. maddesinin ve Anayasa’nın 19. maddesinin ihlal edildiğine işaret etmektedir.
- Bu oturumlarda sanıklara karşı sunulan ana delilleri mesleki faaliyetler oluşturuyordu. Davaların %77’sinde (71 davanın 55’inde) sanıkların yazdıkları haberler, söyledikleri sözler, köşe yazıları, yaptıkları röportajlar, çektikleri fotoğraflar ile haber kaynaklarıyla yaptıkları görüşmeler delil olarak sunulurken, %24’ünde (71 davanın 17’sinde) sosyal medya paylaşımları delil olarak gösterildi. Dört davada sanıkların Barış İçin Akademisyenler İnisyatifi’nin yayınladığı “Bu Suça Ortak Olmayacağız” başlıklı bildiri metnine imza atmaları suç delili olarak gösterildi. Avukatların yargılandığı davada, müdafî oldukları dosyalar delil olarak gösterildi ve diğer deliller ise açık/gizli tanık ifadeleri, sanıkların basın açıklamalarına ve/veya protesto yürüyüşlerine katıldıklarını belgeleyen kamera kayıtlarından oluşuyordu.

“Heyet kapalı müzakere yaptı mı?”

Tutukluluk Süreleri

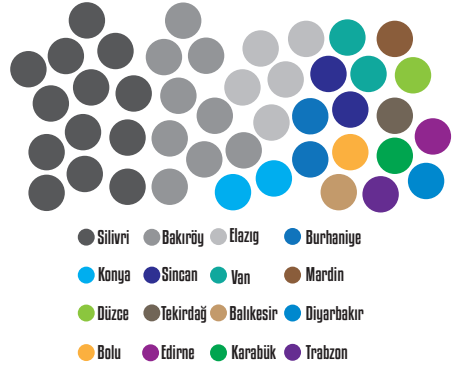
%18 6 Aydan Kısa

%30 6 Ay - 1 Yıl Arası

%52 1 Yıldan Uzun

- Oturumların %20'sinde (86 oturumun 17'sinde) heyetin sanık avukatlarına karşı, ve oturumların %27'sinde (86 oturumun 24'ünde) heyetin sanıklara karşı aşağıda tanımlanan küçümseyici, suçlayıcı veya nezaketsiz tavırları sergilediği gözlemlendi:
  - "Siz" yerine "sen" diye hitap etme,
  - Sanık savunma yaparken sözünü kesme,
  - Sanık ve müdafilerin savunma süresini kısıtlama, savunmayı engelleme,
  - Duruşma salonunda güvenlik sebebiyle yer alan jandarmanın saldırgan tutumuna tepkisiz kalma.

Tutukluların Buldukları Cezaevleri

- Oturumların %51'inde (90 oturumun 46'ında) duruşmaları takip eden yerel veya uluslararası gözlemciler mevcuttu. Uluslararası gözlemciler şu kurumlar adına gelmişti: Amerika Birleşik Devletleri, İsveç, Almanya, Hollanda, Fransa, Birleşik Krallık ve Lüksemburg Konsoloslukları; Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF); Paris, Viyana ve Amsterdam Baroları; İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi (BHRC), Almanya Yeşiller Partisi, Avrupalı Hukukçular Birliği (ELDH), Uluslararası Demokrat Hukukçular Birliği (IADL), Savunma Hakları ve Avukatlara Karşı Saldırıları İçin Dünya Gözlem Örgütü (IDHAE), Asya ve Pasifik Avukatlar Konfederasyonu (COLAP), Avrupalı Demokrat Avukatlar (EDL), English PEN, Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) ve Article 19. Yerel gözlemciler ise şu kurumlara mensuptu: Halkların Demokratik Partisi (HDP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Emek Partisi (EMEP), Ezilenlerin Sosyalist Partisi (ESP), İnsan Hakları Derneği (İHD), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Basın İşçileri Sendikası (DISK BASIN-İŞ), Özgür Gazeteciler Cemiyeti (ÖGC), Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD), Özgür Gazeteciler İnisiyatifi (ÖGİ) ve PEN Türkiye Merkezi.

SANIKLARIN YARGILANDIKLARI MAHKEMELER

%81 AĞIR CEZA MAH.

%15 ASLİYE CEZ MAH.

%2 ASLİYE HUKUK MAH.

%2 İSTİNAF MAH.

Yargılamalarda Yaşananlar

Gözlemcilerimiz tarafından toplanan nicel verinin yanı sıra, insan haklarına yönelik sistematik ihlalleri açıkça gösteren nitel örneklerle ve duruşma salonlarında yaşanan bazı olaylara da dikkat çekmek istiyoruz. Bu örnekler arasında proje çerçevesinde izlenmemiş davalar da yer almaktadır.

Savunmanın Engellenmesi

Bazı duruşmalarda avukatlara söz hakkı verilmemesi, avukatların hâkimlerce duruşma salonunun dışına çıkarılması, hatta tutuklanması gibi olaylar yaşandı:

- Gazeteci Ahmet Altan, Mehmet Altan ile Nazlı Ilıcak'ın da aralarında bulunduğu sanıkların anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçlaması ile yargılandıkları davanın 13 Kasım 2017'de görülen duruşmasında Altan kardeşlerin avukatları, savcı mütalaasından önce müdafilerin savunma yapma talebinde bulunduktan sonra mahkeme başkanı tarafından salondan tek tek atılmıştı. Aynı davanın başka bir duruşmasında Sanık Fevzi Yazıcı'nın avukatı da salondan çıkarılmıştı.
- İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen Grup Yorum üyelerinin yargılandığı davada sanık avukatlarından biri olan Ömer Kavili duruşma hâkiminin şikayeti üzerine mahkeme heyeti ile tartıştığı gerekçesiyle 5 Ekim 2018'de gözaltına alındı. Sonrasında görevi yaptırmamak için direnme ve kamu görevlilerine hakaret suçlarından tutuklandı. Kavili kamuoyundan yükselen tepki sonrasında tahliye edildi.
- 10-14 Eylül 2018 tarihinde görülen Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) üyesi 17'si tutuklu 20 avukatın terör örgütü üyeliği ve terör örgütü propagandası yapmak suçlamalarıyla yargılandığı davada duruşma salonunda bulunan jandarma erleri tutuklu avukatları darp etti. Aynı davanın 3 Aralık 2018'de görülen duruşmasında ise bir üsteğmen salonda bulunan İzmir Baro Başkanı Özkan Yücel'i yumrukladı.

- İki yılı aşkın süredir Trabzon Cezaevi'nde tutuklu bulunan gazeteci İdris Sayılğan yargılama süresince bir kez bile fiziken hâkim karşısına çıkarılmadı. 23 Mayıs 2018 tarihli duruşmasında yaşanan arıza sebebiyle SEGBİS'e bağlanamadı. Duruşma sonunda tutukluluğa devam kararı verildiği göz önünde bulundurulduğunda, sanığın kendi duruşmasına katılmamış ve savunma vermemiş olması bu kararı hukuksuz kılmaktadır. Daha sonra Sayılğan'ın ifade vermek üzere SEGBİS odasına çağırılmadığı ortaya çıktı.

Gizlilik Kararları

Savunmanın ve müdahilliğin engellendiği durumlardan biri de gizlilik kararlarıdır. Gizlilik kararı savunma avukatlarının ve sanığın dosyadaki belgelere ulaşmasını engellemektedir. Bu uygulamanın adil yargılanma hakkını ihlal ettiği ve silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğu görülmektedir.

- Sivil toplum örgütü çalışanı ve iş insanı Osman Kavala, 18 Ekim 2017'de gözaltına alındıktan sonra 1 Kasım'da tutuklandı. Kavala'nın dosyasına gözaltına alındığı günün hemen ertesinde getirilen gizlilik kararı, savunma avukatlarının ve sanığın dosyaya erişimini engelledi. Tutuklanmasının üzerinden 15 ay geçmiş olmasına rağmen hakkında iddianame hazırlanmayan Kavala'nın avukatlarının tutukluluğa itiraz talepleri duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden değerlendirilerek reddedildi.
- Gazeteci İdris Sayılğan hakkında yaklaşık 1 yıl süren soruşturma sürecinde, dosyadaki gizlilik kararı sebebiyle delillere ulaşılammıştır. Sayılğan'ın avukatları Anayasa Mahkemesi ve AİHM'e yaptıkları bireysel başvuruda bu gizlilik kararından dolayı adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini de belirtmişlerdi.

Hâkimin Tarafsızlığı ve Bağımsızlığı

- Avukat Veysel Ok'a 2015 yılında yayınlanan bir röportajındaki ifadeleri nedeniyle devletin yargı organlarını alenen aşağılama suçuyla dava açılmıştı. Bu davada hâkim, Ok'un geçmişte savunduğu gazeteci yazar Ahmet Altan'ın sanık olarak yargılandığı başka bir davada şikayetçi sıfatıyla bulunması nedeniyle kanunen böyle bir yükümlülüğü olmadığı halde "tarafsız kalamayacağı" gerekçesiyle duruşmadan çekildi.
- Gazeteciler Ahmet Altan, Mehmet Altan ile Nazlı Ilıcak'ın da aralarında bulunduğu sanıkların yargılandığı davanın 13 Kasım 2017'de görülen duruşması sırasında Mahkeme Başkanı, Altan kardeşlerin avukatlarını tek tek salonun dışına çıkarmıştı. Avukatların bu olaydan sonra hâkimin tarafsızlığını kaybettiğini iddia ederek yaptığı reddi hâkim talepleri reddedildi.

İhlallere Dair Ek Hukuki Görüşler

Bu raporda bahsi geçen tespitler, ulusal ve uluslararası kanunlar ile sözleşmeler tarafından korunan hakların sıklıkla ihlal edildiğini göstermektedir. İzlenen davalarda yaşanan insan hakları ihlalleri ile ilgili kısa hukuki yorumlar aşağıdadır:

Hukuksuz Tutuklamalar

İzlenen davaların %77'sinde (71 davanın 55'inde) sanıklara karşı sunulan deliller gazetecilik faaliyetleri idi. Dahası, bu deliller tutukluluk kararı verilmesi için başlıca gerekçe olarak gösterilmişti.

AİHS'in 5. maddesi, Anayasa'nın 19. maddesi ve CMK 100 vd. maddelerine göre tutuklama için makul şüphe şartı aranmaktadır. Bu makul şüphe şartına ek olarak tutuklama tedbirinin uygulanmasında kişinin kaçma şüphesi, delilleri karartma ve yok etme ihtimali, tanıklara baskı yapma olasılığı ve kişinin şahsi özellikleri de dikkate alınmak zorundadır. Özellikle ifade özgürlüğüne yönelik tutuklama tedbirlerinde, tedbir yasalara uygun olmalı, meşru amaç taşımalı, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir müdahale yöntemi olmalıdır.

İzlenen duruşmalarda sanıkların tutuklama şartlarının, makul şüphenin ve diğer tutuklama sebeplerinin değerlendirilmediği kaydedilmiştir. Bu tutuklama kararlarında makul şüphe oluşturacak delillerden ziyade kişilerin yazılarının, sözlerinin ve mesleki faaliyetlerinin delil olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Mesleki faaliyetleri sebebiyle tutuklanan kişilerin uğradıkları hak ihlalleri hem Anayasa Mahkemesi hem de AİHM önünde tespit edilmiştir. Buna göre gazetecilik faaliyetleri sebebiyle uygulanan tutuklama tedbirinin birçok kez amacını aştığı ve demokratik bir toplumda ölçüsüz olduğu; meşru amaç taşımadığı; haber, söz, yazı dışında herhangi bir somut olgu ortaya konulmadan veya gerekçe belirtilmeden tutuklama olmasının ifade ve basın özgürlüklerine yönelik caydırıcı bir etki doğurabileceği karara bağlanmıştır (Erdem Gül ve Can Dündar Başvurusu, Başvuru No: 2015/18567; Mehmet Hasan Altan/Türkiye, 13237/17; Şahin Alpay/Türkiye, 16538/17).

Uzun Tutukluluk

AİHS'in 5. ve 6. maddesi ile Anayasa'nın 19. ve 36. maddesi kişinin makul sürede yargılanma hakkını güvence altına almaktadır. Ceza yargılamasında tutukluluk süresinin uzunluğu kişinin özgürlük ve güvenlik hakkını (Selahattin Demirtaş/Türkiye, 14305/17) ve adil yargılanma hakkını ihlal ederken ifade özgürlüğü gibi birçok hakkın kullanılması bakımından da caydırıcı bir etki yaratmaktadır.

Gözlemlenen davalarda sanıkların davaların niteliğine rağmen uzun sürelerle tutuklu kaldıkları tespit edilmiştir. AİHM'e göre özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutuklama işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi hakkına sahiptir (Mustafa Avcı/Turkey, 39322/12). Gözlemlenen davalarda tutuklama tedbirinin uzunluğunun bir cezalandırma yöntemine dönüştüğü ve uluslararası standartlara aykırı bir biçimde uygulandığı tespit edilmiştir.

Sanıkların Duruşmaya Fiziken Getirilmemesi

Bu çalışmadaki gözlemlere göre duruşmaların yüzde 34'ünde tutuklu bulunan bir ya da daha fazla sayıda sanık duruşmaya fiziken getirilmemiştir. Mevzuata göre SEGBİS ile ifade alma işlemi ancak istisnai durumlarda gerçekleştirilebilirken, 25.08.2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile SEGBİS (video-konferans) ile ifade alma işlemi istisnai olmaktan çıkarılmıştır. CMK'nın 196. maddesinde yapılan değişiklik sonucu, SEGBİS kullanımı herhangi bir şart aranmaksızın hakim ve savcının takdirine bırakılmıştır.

Adalet Bakanlığı raporunda yer alan verilere göre, 2013'te SEGBİS ile yapılan bağlantı sayısı 12.759 iken, 2017'de 244.768'i bulmuştur.

Duruşmalarda video konferans sisteminin kullanılması gibi sanığın ve tanığın duruşmada fiziken bulunması ve delillerin duruşmada tartışılması hususları bireysel başvurulara da birçok kez konu edilmiştir. AİHM pek çok kararında sanığın kendisini yargılayan mahkeme önündeki duruşmada fiziken hazır bulunmayı istediği halde hazır edilmemesini (Zana/Turkey, 18954/91), ifadesinin video konferans yöntemiyle alınmasını (Marcello Viola/Italy, 45106/04), mahkeme tarafından sorulacak soruları, avukatından ziyade, en iyi kendisinin cevaplayabileceği ve kararı etkileme olanağının bulunduğu durumlarda, kendisini bizzat savunma hakkının olması gerektiğini (İnsanov/Azərbaycan, 16133/08; Özata/Türkiye, 19578/02; Apaydın/Türkiye, 502/03) ifade etmiştir.

SEGBİS ile ifade alma yöntemi sanıkların tanıklara doğrudan soru sormaması, dosyaya yeni giren delilleri inceleyememesi ve avukatlarından duruşma sırasında doğrudan hukuki hizmet alamaması sebebiyle de eleştirilmektedir. Bu uygulama özellikle temel ceza muhakemesi ilkelerinden doğrudanlık ve sözlülük ilkelerine aykırılık teşkil ettiği ve savunma hakkını kısıtladığı gerekçesiyle ihlallere yol açmaya devam etmektedir.

Heyet Değişikliği

Tabii hâkim ilkesi, hâkime görevi ve yetkisi dâhilinde bulunan bir dava ya da işe bakmaktan kaçınmama ve bu davayı karara bağlama sorumluluğunu vermektedir. Bu ilke, Anayasa'nın 37. maddesinde düzenlenmiştir. Madde, kişilerin hangi mahkeme önünde yargılanacaklarını kesin olarak ve önceden bilmelerini güvence altına alır. Bu, mahkemelerde yargı görevini yerine getirecek hâkim ve savcılar da bu güvenceye dahil etmektedir. İzlenen davalarda heyetin sıkça değişmesi, tabii hâkim ilkesine aykırı bir durum yaratarak yargılamaların tarafsızlığı ve bağımsızlığı konusunda şüpheler yaratmış ve zaman zaman da yargılamaların sürüncemede kalmasına neden olmuştur.

Kelepçe

Çalışmamız, duruşmaların yüzde 36'sında Türk mahkemelerinin sanıkların kelepçeyle hâkim karşısına getirilmemesi kuralını ihlal ettiğini gösterdi. CMK'nın 191/1 maddesine göre sanıklar, yargı makamının önüne kelepçesiz ve bağımsız şekilde çıkarılmak zorundadır. Sanıkların kelepçeli bir şekilde yargı makamının önüne getirildiği bir duruşma düzeninde, resmî olarak suçluluk ispatlanmamış olmasına rağmen, sanığın suçlu olduğu düşüncesini yansıttığı ve Anayasa'nın 38. maddesine göre masumiyet karinesini ihlal ettiği varsayılmaktadır.

Müzakerelerin Kapalı Olması

Elde ettiğimiz verilerde de görüldüğü üzere, izlenen davaların %45'inde müzakereler kapalı şekilde yapılmamıştır. CMK 227. maddesi müzakerelerin sadece kararı verecek hâkimler tarafından yapılması ilkesini getirmiştir. Bu ilkeye göre, kararı verecek heyetin tarafsız olması gerektiğinden, danışma amacıyla olsa bile, başka hiç kimse müzakerelere katılamaz.

Bu durum aynı zamanda savcının da müzakere sürecine etkisini ortadan kaldırarak silahların eşitliği ilkesini güçlendirmektedir. AIHS'in 6. maddesinde belirtilen "bağımsız ve tarafsız mahkeme" kavramı ile bu niteliğe de vurgu yapılmaktadır.

Duruşmaların Aleni Yapılması

Anayasa'nın 141. maddesi ve CMK 182/1'e göre duruşmalar herkese açıktır. Gizli olan sadece soruşturma aşaması olup, "genel ahlakın" veya "kamu güvenliğinin" kesin olarak gerekli kıldığı durumlar ile küçük-lere özgü yargılamalar dışında kovuşturma aşaması ve duruşma alenidir. Örneğin, basın duruşmada bulunmasının önemi ve bunun engellenmemesi gerektiği (Axen/Almanya, 8273/78) bireysel başvuru konusu edilmiş ve engellendiği durumlarda ise mahkeme ihlal kararları vermiştir.

Heyetin Nezaketsiz Tavrı

Mahkeme heyeti, duruşmaların %20'sinde savunma avukatlarına, %27'sinde ise sanıklara karşı alenen nezaketsiz tavır sergilemiştir.

Sanığın suçluluğu resmi olarak ispatlanmamış olmasına rağmen, mahkeme heyetinin tavırları ve sözleri sanığın suçlu olduğu düşüncesini yansıtır ise masumiyet karinesi ihlalinden bahsedilebilir. Bu durum yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığına da gölge düşürmektedir. Yargı makamlarının kullandıkları dil bu noktada önemlidir. Yargı makamlarının duruşma sırasında düşmanlık veya kötü niyet göstermesi (Toziczka/Polonya, 29995/08); tarafgir veya taraflardan birini aşağılayan sözler kullanması (Boeckmans/Belçika, 1727/62) tarafsızlığa ve bağımsızlığa aykırılık oluşturur.

Proje Kapsamında Yapılan Diğer Çalışmalar

MLSA ve IPI bu proje kapsamında sivil toplumun dava izleme pratiğine yönelik kapasitesini geliştirmek amacıyla farklı çalışmalar da yürütmüştür.

- 17 Eylül 2018 tarihinde aralarında avukatların, gazetecilerin, insan hakları aktivistlerinin ve öğrencilerin de bulunduğu farklı meslek gruplarından 32 kişinin katılımıyla bir dava izleme eğitimi gerçekleştirdik. Eğitim, İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi'nden (BHRC) gelen hukukçuların sunumuyla yürütüldü. Eğitim, dava izlemede tarafsızlığın önemi etrafında şekillenirken, bir dizi ders ve atölyeden oluşuyordu.
- 15 Aralık 2018 tarihinde Diyarbakır'da 180 avukatın katılımıyla gerçekleştirdiğimiz çalıştay kapsamında Strasbourg Üniversitesi'nden Symeon Karagiannis ile Strasbourg Barosu'ndan Ümit Kılınc ve Oleksandr Ovchynnykov'un sunumları çerçevesinde AIHM'e yapılan bireysel başvurularda önemli noktalar ve güncel sorunlar tartışıldı.
- Diyarbakır'da 20'nin üzerinde gazeteci ile gerçekleştirdiğimiz çalışma yemeğinde projemiz tanıtıldı, bulgular paylaşıldı ve İstanbul dışındaki yerel gazetecilerle işbirliği içinde nasıl çalışma yürütülebileceğine dair tartışma yürütüldü.
- IPI, proje bulgularını 28 Kasım 2018 tarihinde Berlin'de gerçekleştirilen "Kuşatma: Türkiye'de Basın Özgürlüğü ve Hukukun Üstünlüğü" başlıklı konferansta basın mensupları ve farklı birçok kurumla paylaştı.
- Kasım 2018'de Türkiye'den gelen ve ifade özgürlüğü davalarına bakan 10 avukat Berlin'de AIHM ile ilgili bir haftalık bir çalışmaya katıldı.
- İzlenen tüm duruşmalara ilişkin İngilizce ve Türkçe raporları web sitemizde yayınladık. (bkz. Ek I veya medyavehukuk.org)
- İfade özgürlüğü ve basın özgürlüğü davalarının görünürlüğünü arttırmak ve bu alanlara ilişkin farkındalık yaratmak amacıyla duruşmalara dair gelişmeleri Twitter hesabımız @MLSATurkey üzerinden İngilizce ve Türkçe olarak paylaştık.

Ek I

Bu Proje Kapsamında İzlenen Duruşmalar Listesi

1

Tarih: 16.07.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Faruk Eren, İhsan Çaralan, Fehim Işık, Ertuğrul Mavioğlu, Celal Başlangıç, Celalettin Can, Öncü Akgül, Hüseyin Aykol, Ömer Ağın, Dilşah Kocakaya, Mehmet Şirin Taşdemir, Veysel Kemer, Yüksel Oğuz
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

2

Tarih: 16-17.07.2018
Yer: İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İsmınaz Temel, Hawa Cuştan, Özlem Gümüştas, Sezin Uçar
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

3

Tarih: 17.07.2018
Yer: Erciş 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İdris Yılmaz
Suçlama(lar): Basın yoluyla iftira

4

Tarih: 17.07.2018
Yer: İstanbul 37. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Veysel Ok
Suçlama(lar): Devletın yargı organlarını aşışılacak

5

Tarih: 19.07.2018
Yer: Ankara 29. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Onur Hamzaoğlu
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, Halkı kin ve düşmanlığa tahrik

6

Tarih: 19.07.2018
Yer: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Canan Coşkun
Suçlama(lar): Terörle mücadelede görev almış kişilerin kimliğini açıklamak ve yaymak

7

Tarih: 07.08.2018
Yer: Şırnak 1. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ziya Ataman
Suçlama(lar): Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak

8

Tarih: 16.08.2018
Yer: İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Şirin Kabakçı
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

9

Tarih: 04.09.2018
Yer: İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Can Dündar
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

10

Tarih: 05.09.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Şenay Çınar
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

11

Tarih: 06.09.2018
Yer: Anadolu 24. Asliye Hukuk Mahkemesi
Sanık(lar): Pelin Ünker, Orhan Erinç
Suçlama(lar): İftira, hakaret

12

Tarih: 06.09.2018
Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Fatih Polat
Suçlama(lar): 18 yaşından küçük bir kişinin kimliğini açıklamak

13

Tarih: 06.09.2018
Yer: Ankara 15. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Sibel Hürtaş, Hayri Demir
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek

14

Tarih: 06.09.2018
Yer: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Nazlı Ilıcak
Suçlama(lar): Devletin güvenliğine ilişkin gizli kalması gereken bilgileri casusluk amacıyla temin etmek/yaymak

15

Tarih: 07.09.2018
Yer: İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): 46 gazeteci
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

16

Tarih: 10.09.2018
Yer: İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Semiha Şahin, Pınar Gayip
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

17

Tarih: 12.09.2018
 Yer: Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Seda Taşkın
 Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası,
 terör örgütüne üye olmamakla birlikte
 yardım etmek

18

Yer: İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Davut Uçar, Ersin Çaksu, Fırat
 Benli, Günay Aksoy, Hicran Urun, İshan
 Yaşar, İshak Yasul, Mehmet Ali Çelebi, Miz-
 gin Fendik, Önder Elaldı, Pınar Tarlak, Ra-
 mazan Sola, Reyhan Hacıoğlu, Yılmaz Yıldız
 Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütü
 propagandası

19

Tarih: 13.09.2018
 Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Fatih Polat, Vural Nasuhbeyoğlu,
 Arif Koşar
 Suçlama(lar): Kişiler arası habertleşmenin
 gizliliğini ihlal etmek

20

Tarih: 13.09.2018
 Yer: İstanbul 29. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Derya Okatan, Eray Sargın, Metin
 Yoksul, Ömer Çelik, Mahir Kanaat, Tunca
 Öğreten
 Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, bi-
 işim sistemini bozmak, örgüt üyeliği, terör
 örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına
 suç işlemek

21

Tarih: 10, 11, 12, 13, 14.09.2018
 Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): ÇHD ve HHB'li avukatlar
 Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

22

Tarih: 18.09.2018
 Yer: İstanbul 17. Asliye Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Ahmet Şık
 Suçlama(lar): Türk milletini, Türkiye
 Cumhuriyeti'ni ve devlet organlarını aşağııla-
 mak

23

Tarih: 18.09.2018
 Yer: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
 (Silivri'de görüldü)
 Sanık(lar): Cemal Tunç, Kasım Zengin, İrfan
 Karaduman, Mahmut Abay, Erdoğan Zamur,
 Mehmet Emin Sürmeli, Musa Kaya, Süley-
 man Güneş
 Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütü
 propagandası, terör örgütüne ait yayınları
 basmak

24

Tarih: 18.09.2018
 Yer: İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): İshak Karakaş
 Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

25

Tarih: 19.09.2018
 Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): Mustafa Kara, İsmail Gökhan
 Bayram, Gökhan Çetin
 Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

26

Tarih: 21.09.2018
 Yer: Erciş 2. Asliye Ceza Mahkemesi
 Sanık(lar): İdris Yılmaz, Erhan Akbaş
 Suçlama(lar): Hakaret

27

Tarih: 21.09.2018
Yer: İstanbul Bölge Adliyesi 2. Ceza Dairesi
Sanık(lar): Ahmet Altan, Mehmet Altan,
Nazlı Ilıcak, Şükrü Tuğrul Özşengül
Suçlama(lar): Anayasal düzeni ortadan
kaldırmaya teşebbüs

28

Tarih: 25.09.2018
Yer: İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ferhat Tunç
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

29

Tarih: 26.09.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Özlem Beyarslan
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

30

Tarih: 27.09.2018
Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Hakan Dirik, Erk Acarer
Suçlama(lar): Basın yoluyla iftira

31

Tarih: 27.09.2018
Yer: Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Abdulkadir Turay
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütüne
yardım ve yataklık

32

Tarih: 01.10.2018
Yer: İzmir 33. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Kazım Kızıl
Suçlama(lar): Cumhurbaşkanına hakaret,
toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununa
muhalfeft

33

Tarih: 02.10.2018
Yer: İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Fadil Öztürk
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası,
örgüt üyeliği

34

Tarih: 02.10.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Can Dündar
Suçlama(lar): Devletin güvenliğine ilişkin
gizli kalması gereken bilgileri casusluk
amacıyla temin etmek ve yaymak

35

Tarih: 02.10.2018
Yer: İstanbul Bölge Adliyesi 2. Ceza Dairesi
Sanık(lar): Ahmet Altan, Mehmet Altan,
Nazlı Ilıcak, Şükrü Tuğrul Özşengül
Suçlama(lar): Anayasal düzeni ortadan
kaldırmaya teşebbüs

36

Tarih: 03.10.2018
Yer: Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ömer Çelik, Abdulvahap Taş, Sel-
man Çiçek, Selim Gönenc, İnan Kızılkaya,
Hamza Gündüz, Çağdaş Kaplan, Kemal Sancılı
Suçlama(lar): Terörle mücadelede görev
almış kişileri hedef göstermek, terör örgütü
propagandası

37

Tarih: 03.10.2018
Yer: İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Agah Suat Atay, Berke Aydođan, Deniz Yılmaz, Enes Karakaş, İsmail Gürler, Mete Ulutaş, Tevger Uzay Tula, Yusuf Noyan Öztürk, Zülküf İbrahim Erkol, Esen Deniz Üstündađ, Kübra Sağır, Sevde Öztürk, Şükran Yaren Tuncer, Ali İmran Şirin, Denizhan Eren, Emir Eray Karabıyık, Hamza Dinçer, İbrahim Musab Curabaz, Kültügin Demirtiođlu, Mustafa Ada Kök, Onur Eren, İrem Gerkuş, Elif Nur Aybaş, Ozan Yaman, Ayşe İdil Ügüt, Bektaş Deneri, Damta Uyar, Ekim Devrim Çapartas, Ođuzcan Ünlü
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

38

Tarih: 05.10.2018
Yer: Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İdris Sayılđan
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

39

Tarih: 09.10.2018
Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Esra Mungan, Meral Camcı, Muzaffer Kaya, Kivanç Ersoy
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

40

Tarih: 09.10.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Eren Keskin, Reyhan Çapan, Filiz Koçali, Ayşe Berktaş, Nuray Özdöđan, Celalettin Can, Ayşe Batumlu, Reyhan Hacıoğlu
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

41

Tarih: 09.10.2018
Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Erol Önderođlu, Ahmet Nesin, Şebnem Korur-Fincancı
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

42

Tarih: 09.10.2018
Yer: İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Şirin Kabakçı
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

43

Tarih: 09.10.2018
Yer: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Nazlı İlicak
Suçlama(lar): Devletin güvenliğine ilişkin gizli kılması gereken bilgileri casusluk amacıyla yaymak

44

Tarih: 10.10.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Özgür Gündem solidarity campaign: Faruk Eren, Ertuğrul Mavioğlu, Celalettin Can, İhsan Çaralan, Celal Başlangıç, Fehim Işık, Dilşah Karakata, Öncü Akgül, Hüseyin Aykol, Ömer Ağın, Veysel Kemer, Yüksel Oğuz
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

45

Tarih: 10.10.2018
Yer: İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Necmiye Alpay, Eren Keskin, İnan Kızılkaya, Kemal Sancılı
Suçlama(lar): Devletin birliğini ve toprak bütünlüğünü bozmak, örgüt üyeliği

46

Tarih: 10.10.2018
Yer: Muş 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Seda Taşkın
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, terör örgütüne üye olmadan yardım ve yataklık

47

Tarih: 10.10.2018
Yer: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Can Dünder, Enis Berberoğlu,
Erdem Gül
Suçlama(lar): Terör örgütüne yardım ve
yataklık

48

Tarih: 16.10.2018
Yer: Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Uğur Yılmaz
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör öğreti
propagandası

49

Tarih: 16.10.2018
Yer: İstanbul 29. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Meşale Tolu, Suat Çorlu
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

50

Tarih: 17.10.2018
Yer: Anadolu 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Mehmet Baransu, Murat Şevki
Çoban
Suçlama(lar): Devletin güvenliğine ilişkin
gizli kalması gereken bilgileri casusluk
amacıyla temin etmek ve yaymak

51

Tarih: 18.10.2018
Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Perihan Mağden, Tunca Öğreten,
Metin Yoksul, Orhan Şahin, Mehmet Çağlar
Tekin
Suçlama(lar): Cumhurbaşkanına hakaret

52

Tarih: 22.10.2018
Yer: Ankara 11. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Burak Akdemir, Özge Kayaaslan,
Furkan Efe Dikmen, Dilan Can Yıldırım,
Şahin Dereağzı
Suçlama(lar): Cumhurbaşkanına hakaret

53

Tarih: 23.10.2018
Yer: Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Kamil Tekin Sürek
Suçlama(lar): Cumhurbaşkanına hakaret

54

Tarih: 24 Ekim 2018
Yer: Tunceli 1. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Kemal Özer
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, örgüte bilerek
ve isteyerek yardım

55

Tarih: 26 Ekim 2018
Yer: Şırnak 1. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ziya Ataman
Suçlama(lar): Devletin Birliğini ve Ülke
Bütünlüğünü Bozmak

56

Tarih: 30 Ekim
Yer: İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Mehmet Gündem
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

57

Tarih:31 Ekim 2018
Yer: İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ali Sönmez Kayar
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

58

Tarih: 1 Kasım 2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ece Sevim Öztürk
Suçlama(lar): Örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, terör örgütü propagandası

59

Tarih: 2 Kasım 2018
Yer: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Mehmet Baransu, Yasemin Çongar, Ahmet Altan, Yıldırım Oğur, Tuncay Özçin
Suçlama(lar): Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etmek

60

Tarih: 2 Kasım 2018
Yer: İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Çağdaş Erdoğan
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütü propagandası

61

Tarih: 2 Kasım 2018
Yer: İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Haydar Ergül (Demokratik Moder-nite Dergisi Editörü); 14 HDP üyesi (Abdullah Geldi, Aygül Turhan, Ahmet Sağınç, Mustafa Elma, Münevver İlingi, Aysel Diler, Ercan D., Eşref Yaşar, Şeyma Kantaç, Mevlüt Aykoç, Mehmet Şah Güneş, Mehmet Şirin Akyol, Hacı Aslan, Abdulsittar Bolsak)
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

62

Tarih: 7.11.2018
Yer: İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Taner Kılıç, İdil Eser, Özlem Dalkıran, Günal Kurşun, Veli Acu, Ali Garawi, Peter Steudtner, İlknur Üstün, Nalan Erkem, Nejat Taştan, Şeymus Özbekli
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek

63

Tarih: 7.11.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Burak Akbay, Gökmen Ulu, Mediha Olgun, Yonca Yücekeleli
Suçlama(lar): Örgüte üye olmadan örgüt adına suç işlemek

64

Tarih: 15.11.2018
Yer: Van 5. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Selman Keleş, Arif Aslan
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği

65

Tarih: 20.11.2018
Yer: İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ahmet Kanbal
Suçlama(lar): Zincirleme terör örgütü propagandası

66

Tarih: 20.11.2018
Yer: İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İshak Karakaş ve dokuz kişi
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

67

Tarih: 21.11.2018
Yer: Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Sertaç Kayar
Suçlama(lar): Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak/yönetmek

68

Tarih: 21.11.2018
Yer: Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Yusuf Karataş
Suçlama(lar): Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak/yönetmek

69

Tarih: 21.11.2018
Yer: İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Pelin Ünker
Suçlama(lar): Hakaret, iftira

70

Tarih: 22.11.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Veysel Ok
Suçlama(lar): Devletin yargı organlarını aşışlamak

71

Tarih: 28.11.2018
Yer: Bakırköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Çağrı Sarı
Suçlama(lar): Kişilik haklarına saldırdı

72

Tarih: 29.11.2018
Yer: İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İsmınaz Temel, Hawa Cuştan ve 21 kişi
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, terör örgütü propagandası

73

Tarih: 30.11.2018
Yer: İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Büşra Ersanlı, Ragıp Zarakolu ve diğerleri
Suçlama(lar): Terör örgütüne yardım ve yataklık

74

Tarih: 03.12.2018
Yer: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Cemal Tunç, Necat Hızarcı, Sadettin Demirtaş, Muhammet Özkan, Mehmet Kadir Özkara, Cumali Öz, Süleyman Güneş, Kemal Dağdöğen, Özgür Bozkurt, Erdoğan Zamur, İhsan Sinmiş, İrfan Karaca, Kasım Zengin, Kazım Göçer, Mahmut Abay, Mehmet Emin Sümeli, Musa Kaya, Mürsel Demir, Polat Arslan ve Uğur Selman Kelekçiler
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, örgüt üyeliği, terör örgütüne yardım ve yataklık, terör örgütüne ait yayınları basmak ve/veya yaymak

75

Tarih: 03.12.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): ÇHD ve HHB üyesi avukatlar: Selçuk Koza-
jaçlı, Ahmet Mandacı, Aycan Çiçek, Aysegül Çağatay,
Aytaç Ünsal, Barkın Timtik, Behiç Aşçı, Didem Baydar
Ünsal, Ebru Timtik, Engin Gököğlü, Ezgi Çakır, Günay
Dağ, Naciye Demir, Oya Aslan, Özgür Yılmaz, Süleyman
Gökten, Şükriye Erden, Yağmur Ereren, Yaprak Türkmen,
Zehra Özdemir
Suçlama(lar): Örgüt üyeliği, Suç işlemek amacıyla örgüt
kurmak ve/veya yönetmek

76

Tarih: 05.12.2018
Yer: İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Semiha Şahin and Pınar Gayip
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası,
örgüt üyeliği

77

Tarih: 06.12.2018
Yer: İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İshak Yasul, İhsan Yaşar, Mehmet Ali Çelebi, Hicran Ürün, Reyhan Hacıoğlu, Ramazan Sola, Pınar Tarlak, Mizgin Fendik, Yılmaz Yıldız, Önder Elaldı, Günay Aksoy, Fırat Benli, Ersin Çaksu, Davut Uçar
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, örgüt üyeliği

78

Tarih: 06.12.2018
Yer: Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Kibriye Evren
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, örgüt üyeliği

79

Tarih: 11.12.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ece Sevim Öztürk
Suçlama(lar): Örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım ve yataklık etmek

80

Tarih: 11.12.2018
Yer: Bittis 2. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): İdris Yılmaz
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, örgüt üyeliği

81

Tarih: 13.12.2018
Yer: İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Ceren Sözeri
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası

82

Tarih: 20.12.2018
Yer: İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesi
Sanık(lar): Deniz Yücel
Suçlama(lar): Terör örgütü propagandası, halkı kin ve düşmanlığa tahrik

NOT: Proje kapsamında 90 oturum takip edilmiştir ve bu oturumlar 82 duruşmaya tekabül etmektedir. Bu durum, duruşmaların bazen bir günden fazla sürmesinden kaynaklanmaktadır. (Etkin Haber Ajansı muhabirlerinin duruşması 16-17 Temmuz, ÇHD'li avukatların duruşması 10-11-12-13-14 Eylül, Mehmet Baransu'nun duruşması 1-2 Kasım ve ÇHD/HHB'li avukatların duruşması 3-4-5 Aralık'ta görüldü.)

Ek II

Dava İzleme Formu

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeu6qmlVuNn00pEquxf9V6trIYYfFwEsxMLujuy9X4Ccf3gug/viewform>